

Seznam socialno-ekonomskih stroškov nezgod pri delu

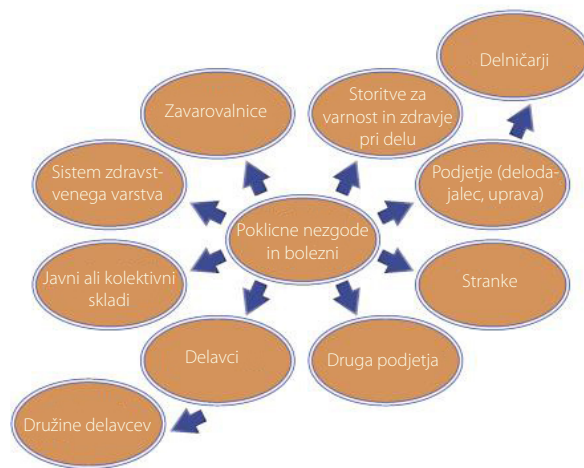
Uvod

Izboljšanje zdravja in varnosti pri delu lahko prinese gospodarske koristi za podjetja, delavce in družbo v celoti. Nezgode in poklicne bolezni so lahko vzrok za visoke stroške podjetij. Še posebej v malih podjetjih lahko imajo poklicne bolezni velik finančni učinek. Vendar je težko prepričati delodajalce in nosilce odločanja o donosnosti varnejših in bolj zdravih delovnih razmer. Učinkovit način je lahko priprava finančnih in gospodarskih ocen in predstavitev realnega pogleda na celotne stroške nezgod in koristi preprečevanja nezgod. Celotni stroški in koristi vključujejo tako očitne kot skrite stroške, skupaj s stroški, ki jih lahko enostavno ocenimo, in stroški, ki jih lahko izrazimo samo kvalitativno.

Stroški in koristi za koga?

Nezgode pri delu so breme za veliko udeleženih strani. Podjetja pogosto ne krijejo celotnih stroškov poklicnih bolezni, poklicnih poškodb ali bolezni, povezanih z delom. Nezgode povzročajo stroške tudi drugim podjetjem, posameznim delavcem in družbi v celoti. Obstajajo npr. primeri, ko podjetje ne krije stroškov zdravstvenega varstva za delavce ali pa invalidske pokojnine krijejo skladi.

Veliko držav ima zakone, na podlagi katerih na nek način naloži stroške podjetju ali osebi, ki je povzročila stroške (tako imenovana internalizacija stroškov). To lahko deluje kot gospodarska pobuda za preprečevanje prihodnjih poškodb in bolezni (Tabela 1).

Vir: Krüger, 1997 (1)

Preprečevanje nezgod ima več koristi, kot je samo znižanje škode

Preprečevanje nezgod pri delu, poklicnih poškodb in bolezni ne le zmanjšuje stroške, ampak tudi pripomore k izboljšanju uspešnosti

Tabela 1. Načela za internalizacijo stroškov nezgod v podjetjih

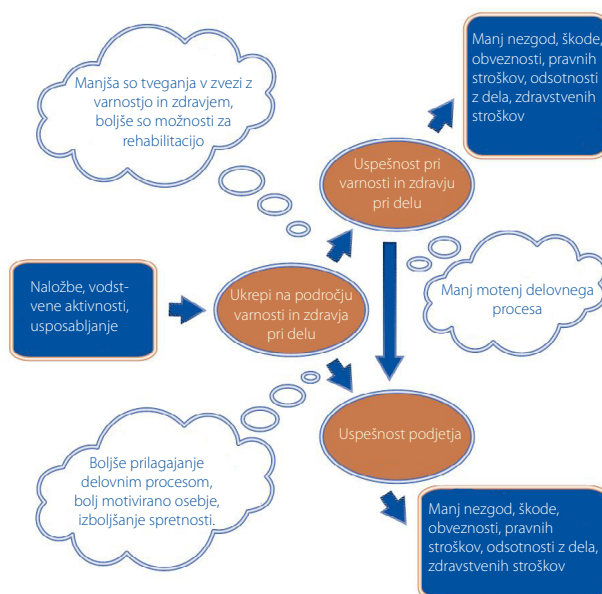
Metoda internalizacije stroškov	Načelo ali primeri
Obveznosti	Delavci ali zavarovalnice lahko zahtevajo odškodnino za poklicne poškodbe in bolezni.
Pravne sankcije, kazni	Inšpektorat za delo lahko naloži finančne kazni, zahteva izboljšanje ali začasno ustavi proizvodnjo.
Diferenciacija pri premijah	Zavarovalnice ali javni skladi prilagodijo premije za povečano tveganje za nezgode, poklicne poškodbe in bolezni. Premije se lahko prilagodijo tudi glede na preteklo uspešnost.
Plačilo bolniškega dopusta	Obveznost (delnega) izplačila plače med obdobjem bolniškega dopusta ali delovne nezmožnosti.
Regulacija trga	Privlačnost za novo osebje, prednosti pri pridobivanju vladnih naročil. Izboljšanje „nezgodne ocene“ za podizvajalce v primeru javnega razpisa. Učinki podobne podjetja.

podjetja. Varnost in zdravje pri delu lahko vplivata na uspešnost podjetja na več načinov:

- zdravi delavci so bolj produktivni in lahko delajo bolj kvalitetno;
- manj nezgod in bolezni, povezanih z delom, vodi v manj bolniškega dopusta. Posledica so nižji stroški in manj prekinitev proizvodnih procesov;
- oprema in delovno okolje, ki je optimalno za potrebe delovnega procesa in dobro vzdrževano, vodi v višjo produktivnost, boljše kvaliteto in manjše tveganje za zdravje in varnost;
- znižanje števila poškodb in bolezni pomeni manj škode in nižje tveganje za nastanek obveznosti.

Seznam stroškovnih dejavnikov

Najboljši način za zagotavljanje dobrega vpogleda v stroške nezgod pri delu je priprava ekonomske ocene. Ta se lahko pripravi na različnih ravneh:

(1) Krüger W. 'Ökonomische Anreize-Möglichkeiten und Probleme eines modernen Arbeitsschutzsystems.' V: Neue Ansätze zur kosten-Nutzen-Analyse des Arbeits- und Gesundheitsschutzes. Dortmund/Berlin, Bundesanstalt für Arbeitsschutz und Arbeitsmedizin, 1997, str. 26–37.

- (1) na ravni posameznega delavca;
- (2) na ravni podjetja;
- (3) na ravni družbe kot celote.

Dokončen seznam stroškovnih dejavnikov, ki jih lahko vključimo v oceno, ne obstaja. Vendar se je skozi prakso in teorijo oblikoval minimalni niz stroškovnih dejavnikov. Dodatke in spremembe je potrebno pripraviti glede na namen ocene, sestavo socialne varnosti v državi itd. Sestava seznama stroškovnih dejavnikov je ena glavnih dejavnosti pri vsaki ekonomski oceni. V tabeli 2 in 3 je seznam stroškovnih dejavnikov, ki jih je mogoče uporabiti kot začetno točko pri oceni na ravni posameznika in na ravni družbe^(*).

Za oceno stroškovnih učinkov nezgod pri delu je potrebno več korakov. Nekatere učinke nezgod je možno enostavno izraziti v denarju. Učinki, kot so smrtni primeri, bolniški dopust in promet, pa zahtevajo nadaljnjo obdelavo. Pri odločanju je potrebno upoštevati rezultate, vendar pa je s stališča znanja pomemben tudi sam proces priprave takšne ocene.

Zavedajte se, da na rezultate ekonomskih analiz zelo vplivajo temeljne predpostavke in obseg ocene. Stroškovne dejavnike in načela izračunov je treba prilagoditi državni praksi posamezne države.

Tabela 2. Pregled spremenljivk, ki so neposredno povezane s stroški poškodb in bolezni na ravni posameznika

Spremenljivka	Opis	Kako ohraniti vrednost denarja
Zdravje	Hospitalizacija (število nočitev) Druga zdravstvena oskrba, kot na primer izvenbolnišnična oskrba, zdravila Trajna delovna nezmožnost (število, starost pacienta) Nemedicinska (poklicna) rehabilitacija, prilagoditev bivalnih razmer	Stroški za zdravstveno varstvo, ki jih ne nadomesti zavarovalnica ali delodajalci
Kvaliteta življenja	Življenjska doba, zdrava življenjska doba Kvalitativno prilagojeno število let (QALY) Invalidnosti prilagojeno število let (DALY)	Pripravljenost sprejeti, pripravljenost plačati Višina odškodnin in nadomestil
Bolečina in trpljenje	Za žrtve ter tudi za sorodnike in prijatelje	Na voljo ni zanesljive metode
Izguba sedanjega dohodka	Izguba dohodka iz sedanje službe in dodatnega dela	Zmanjšanje sedanjega dohodka, izguba plače
Izguba potencialnega prihodnjega zaslužka	Vključuje tudi dodatno delo	Razlike med skupnim pričakovanim prihodnjim dohodkom in celotnim nadomestilom ali pokojninami
Stroški, ki jih zavarovalnice ali nadomestila ne pokrivajo	Stroški za prevoz, obiski bolnišnic, stroški, ki izhajajo iz smrtnih primerov, na primer pogrebi	Seštevek vseh drugih stroškov za žrtev njegovo/njeno družino (za katere ni prejeto nadomestilo)

Tabela 3. Pregled spremenljivk, ki so neposredno povezane s stroški poškodb in bolezni na ravni družbe kot celote

Spremenljivka	Opis	Kako ohraniti vrednost denarja
Stroški, povezani z zdravjem		
Zdravje	Hospitalizacija (število nočitev) Druga zdravstvena oskrba, kot na primer izvenbolnišnična oskrba, zdravila Trajna delovna nezmožnost (število, starost pacienta) Nemedicinska (poklicna) rehabilitacija, prilagoditev bivalnih razmer	Dejanski stroški za zdravstveno oskrbo in rehabilitacijo
Smrtni primeri (število, starost pacienta)		Pripravljenost plačati ali pripravljenost sprejeti
Kvaliteta življenja	Življenjska doba, zdrava življenjska doba Kvalitativno prilagojeno število let (QALY) Invalidnosti prilagojeno število let (DALY)	Pripravljenost plačati ali pripravljenost sprejeti. Celoten znesek odškodnin in nadomestil
Bolečina in trpljenje	Za žrtve ter tudi za sorodnike in prijatelje	Pripravljenost plačati ali pripravljenost sprejeti Celoten znesek odškodnin in nadomestil
Sedanja proizvodna izguba	Izgubljen zaslužek zaradi bolniškega dopusta, odsotnosti in invalidnosti	Celoten izgubljeni zaslužek med obdobjem odsotnosti
Izguba potencialnega prihodnjega zaslužka in proizvodnje	Izgubljen zaslužek skozi celotno obdobje trajne invalidnosti	Znesek izgubljenega dohodka med pričakovanim obdobjem delovne nezmožnosti, kjer sta dohodek in
Stroški in škoda, ki niso povezani z zdravjem		
Vodenje bolniškega dopusta itd.		Skupaj plače, porabljene za aktivnost
Poškodovana oprema (v nezgodah)		Nadomestilni stroški, tržne cene
Izgubljena proizvodnja zaradi delovne nezmožnosti osebja in izpada proizvodnje		Tržna cena izgubljene proizvodnje

Dodatne informacije, ki so na voljo pri Agenciji

Celotno poročilo „Seznam socialno-ekonomskih stroškov nezgod pri delu“ je na voljo na spletni strani Agencije <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>, kjer se ga lahko brezplačno naloži.

Dodatne informacije so na voljo v informativnem biltenu Agencije „Ekonomska ocena preprečevanja nezgod pri delu na ravni podjetja“. Biltene je na voljo v vseh jezikih EU na <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/>.

V reviji Zdravje in varnost pri delu — Vprašanje stroškov in koristi? (Številka 1) so objavljeni različni članki strokovnjakov o tej temi. Revija je na voljo na <http://agency.osha.eu.int/publications/magazine/>.

Poročilo „Ekonomske učinke varnosti in zdravja pri delu v državah članicah Evropske Unije“ obravnava, kako so v državah članicah gospodarski dejavniki povezani z oblikovanjem politike varnosti in zdravja pri delu. Poročilo je dostopno na <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>.

Povezave do dodatnih informacij o preprečevanju nezgod lahko najdete na spletni strani Agencije http://europe.osha.eu.int/good_practice/risks/accident_prevention/.

Ta seznam je na voljo v vseh jezikih EU na <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/>.

(*) Seznam Agencije je vzorec za oceno stroškov nezgod na ravni podjetja. (Glej poglavje „Dodatne informacije, ki so na voljo pri Agenciji“)